

CUMHURİYET DÖNEMİNİN İLK EDEBİ TOPLULUĞU: YEDİ MEŞALECİLER

PROF. DR. OLCAY ÖNERTOY

Edebiyatımızın ilk toplulukları olan Servet-i Fünun ve Fecr-i Âti'den sonra, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında (1928-1933) Yedi Meşale topluluğu dikkati çekmektedir. Altı şair ve bir öykü yazarı gençten oluşan bu topluluk, kendisini, adını aldığı *Yedi Meşale*¹ başlıklı kitapla tanıtmıştır.

22 Mart 1928 tarihli *Servet-i Fünûn* dergisinde, yeni bir kitabın yayımlanacağı haberi dikkati çeker:

“Mecmuamızın hey'et-i tahririyesini teşkil eden gençlerden Sabri Esat, Cevdet Kudret, Yaşar Nabi, Vasfi Mahir, Muammer Lûtfi, Ziya Osman ve Kenan Hulusi Beyler müntehap yazılarını YEDİ MEŞALE isimli bir kitapta topladılar. Pek yakında intişar edecek bu olgun eseri karilerimize tavsiye ederiz.”

Halit Fahri (Ozansoy)'nin dergiyi yönettiği sırada yazı kurulunu oluşturan, çoğu lise öğrencisi gençler, şiirlerini ve yazılarını bu dergide yayımlamaya başlamışlardır. Öte yandan, birbirlerinin evlerinde toplanarak ürünlerini tartışırlar. Bu toplantılar sırasında kitap çıkarma düşüncesinin nasıl doğduğunu ve topluluklarının adını nasıl bulduklarını Cevdet Kudret'ten öğreniyoruz:

“Günün birinde, kim önerdi hatırlamıyorum, o güne dek yazdıklarımızdan seçmeleri bir araya getirip ortaklaşa bir kitap çıkarmayı düşündük. Yaşar Nabi'nin evinde o iş için özel toplantılar yapıp el birliğiyle şiirleri ve yazıları seçtik. Kitaba bir ad bulmak gerekiyordu. Yedi kişi idik. İlk akla gelen, Fransız edebiyatındaki Pléiade topluluğu oldu. O adın Türkçedeki karşılığı Süreyya uygun değildi; hem yabancı kökenli idi, hem ilk ağızda kişi adı hatıra getiriyordu, hem de yıldız kümesi adı olarak yaygınlığı yoktu; onun Türkçesi Ülker de yaygın

¹ Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, Akşam Matbaası, İstanbul 1928.

değildi. Yedi Yıldız, Yediveren Gülü, Yedi Kollu Şamdan... gibi adlar düşünüldü. Sonunda Yedi Meşale adı üzerinde birleşildi. (bunu Sabri Esat bulmuştu galiba.)”²

Kitaptaki sıralanışı bile ortaklaşa karar vererek düzenleyen gençler, kitabın başına koydukları, amaçlarını belirten önsözü de her biri birer cümle ya da paragraf yazarak ortaklaşa hazırlarlar. 1928 nisanında çıkan kitabın önsözünde aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir:

“Bu eser size her türlü müşkilâta rağmen yalnız sanat aşkıyla çalışan birkaç gencin bir senelik edebî mahsulünü takdim ediyor.

Yazılarımızı müştereken neşretmemizin sebebi memleketimizde son edebî cereyanları gösterecek toplu bir eser vücuda getirmek arzudur.

Biz bu eserle, gençliğin yazılarını takip etmek külfetine bile girmeden, yalnız fuzulî bir tefahur ve malumat-fürüşlukla “Edebiyatımız öldü, ölüyor!” diye kıyametler koparan bazı sanat kâhinlerine yanıldıklarını isbat etmek istiyoruz.

Hem gazete sütunlarını ve hem de karilerin sabrını suistimal ederek boş sözlerle vakit geçirmedense cevabımızı müsbit bir misalle vermeyi tercih ettik.

Mamafih zannedilmesin ki biz, kendilerini dev aynasında görenlerdeniz. Hayır, cihan edebiyatına nazaran ne kadar ehemmiyetsiz kaldığımızı pek âlâ takdir ediyoruz. Yalnız göğsümüzü gere gere söyleyebiliriz ki taklitten, edebiyatın bu baş belâsından kendimizi kurtarmayı en büyük vazife bildik.

Yazılarımızda ne dünün mızımız ve soluk hislerini, ne son zamanların renksiz ve dar Ayşe, Fatma terennümünü bulacaksınız. Biz her şeyden evvel duygularımızı başkalarının manevî yardımına muhtaç kalmadan ifade etmeye çalıştık. Eğer muvaffak olduysak, bu da bize kâfi bir şeydir.

Yazılarımızı tedkik ediniz; kendi dar hususiyetimize, aşkıma, sevinç ve kederlerimize ne kadar az yer verilmiş olduğunu göreceksiniz. Hem artık bugünkü nesil hislerin aynen terennümünden zevk almıyor. Meselâ ıztırabı niçin bir kahkaha şeklinde anlatmayalım. Bazan öyle tebessümler vardır ki en derin hıçkırıklardan fazla elem ifade ederler.

2 “50. Yıldönümünde Yedi Meşale Üzerine Anılar”, *Varlık*, Nisan 1978, S. 847, s. 3-4.

Ve sonra mevzularımızı da kabil olduğu kadar genişletmeye çalıştık. “Hep aynı vefasız sevgiliden başka bahsedecek bir şey bulamıyor musunuz?” diyenlere, onu bize değil, bizden evvelki nesillere sormaları daha münasip olacağını hatırlatmak isteriz.

Kariler aynı his ve fikirlerin değiştirile değiştirile kendilerine sunulmasından bıktılar, usandılar. İşte biz edebiyatta bu çürük zihniyetle mücadele etmek istiyoruz.

Canlılık, samimiyet ve daima yenilik : Bizi müşterek bir eser neşrine teşvik eden fikirlerimizi bu suretle izah edebiliriz.

Hakikî bir sanat eseri vücuda getirmek için yazılarımızı sıkı bir tasniften geçirdik ve mümkün olduğu kadar teksif edilmiş bir eser elde etmeye çalıştık.

Eline her kalem alanın neşriyat sahasına atılarak kari bulduğu bu zamanda sanat eserlerini bekleyenlerin de bulunduğunu biliyor ve eserimizi onlara ithaf etmekle büyük zevk duyuyoruz.”³

Sanat yaşamına girdikten sonra yayımladıkları kitapla çevrelerini etkilediklerini Cevdet Kudret şöyle belirtiyor:

“Sanat alanına daha yeni girmiştik ama, çevremizi etkilemiş, birtakım izleyicilerin belirmesine yol açmıştık sanıyorum. Bir süre sonra İzmir’de, herhalde bizden birkaç yaş daha küçük gençlerin Yediveren (ya da Yediverenin Gülü) diye bir kitap çıkardıklarını duyduk; ama herhangi bir yankısı olmadı.”⁴

Büyük bir ilgi gören kitapla ilgilenenler arasında Nurettin Artam, Hakkı Süha, Kâzım Nami, Yusuf Ziya, Yahya Kemal ve Ahmet Haşim gibi adlar vardır. Yahya Kemal, gençlere, karşı çıkışlardan fazla etkilenmemelerini, genç dostlarının övgülerine de kanmamalarını öğütlerken, Ahmet Haşim, onları yüreklendirir. Haşim, kitabın çıkışından iki ay sonra yayımlanmaya başlayan *Meşale* dergisine yazdığı başyazıyı şu satırlarla bitirir:

“Henüz bahar manzarası içinde, taze yaprak gürültüleriyle sallanan bu fidanları, tekemmül etmiş bir ağaç tarzında tenkit etmek insafsızlık olur. Gençliğin ekseriyetle meziyet tohumu olan kusurlarını sevmeyenler, onda sevecek pek az şey bulurlar.”⁵

3 *Yedi Meşale*, s. 3-4.

4 *Varlık*, Nisan 1978, S. 847, s. 6.

5 *Meşale*, S. 1, s. 1.

Kitabın önsözünden anlaşıldığına göre şiirde yenilik yapmak isteyen gençler, bu konuda ne ölçüde başarılı olabilmişlerdir? Aralarında şair olarak ün kazanıp bu özelliğini sürdürmüş olan tek ad Ziya Osman Saba'dır. Küçük öykü de yazmakla birlikte şairlik yanı daha güçlüdür. *Yedi Meşale*'de yayımlanan beş şiirinde gerek işlediği temalar, gerekse kullandığı nazım biçimleri bakımından pek bir yenilik göstermemekle birlikte giderek klişeleşmiş şiirden ayrıldığı da dikkati çeker.

Ziya Osman Saba'da belirgin olan, anlarına bağlılığıdır. Şiirlerinde temayı, çoğunlukla geçmişe, özellikle çocukluk günlerine özlem oluşturur. 1950'ye değin yazdığı şiirlerde, çocukluk günlerini yeniden yaşama isteği görülmektedir.

Açılın, açılın tekrar
Çocuk dizlerimdeki yaralar.
Hepiniz benimsiniz:
Mektehim, sınıflarım, oturduğum sıralar

Çocukluk günlerinden sonra, yaşamında önemli bir yeri olan sokağa ve oturduğu eve duyulan özlem dikkati çeker

Ah şimdi hâtıralar mahallesinde
Misakımilli sokağı No. 37
Orası bütün evler, bütün ömür içinde,
Mesut olduğumuz evdi.

dörtlüğüyle başlayan "Misakımilli Sokağı No 37" başlıklı şiirde, sokağı, evlendiği, çocuğunun doğduğu evi oradan ayrılıp yıllar sonra duyduğu özlemi tanırız. İstanbul'dan uzak olmak da onda, semtleri ve çocukluğundan başlayarak geçirdiği yılları ile İstanbul özlemi uyandırır.

Baktıkça hep semt semt, yer yer,
Beş yaşım, onbeş yaşım, ah yirmi yaşım!

dizeleri, İstanbul'un her semtinde yaşamının değişik yıllarının geçtiğini, bu semtlere dayduğu özlemi dile getirir. Şiirin bütününde, ayrı ayrı semtlerin onun yaşamındaki yerini görebiliyoruz.

Ziya Osman Saba, insan sevgisiyle dolu, yaşama tutkusu olan, küçük şeylerden mutluluk duyan bir insandır. En büyük mutluluğu da ailesinde bulur. Deniz kıyısında düşlenen bir küçük kulübeden başlayarak her şey, "Nefes Almak" şiirini bitiren

Anlıyorum, birbirinden mukaddes,
Alıp verdiğim her nefes.

dizelerinde görüldüğü gibi, nefes alıp vermek bile, insanları mutlu etmeye yeter. İnsan sevgisinde çocukların ayrı bir yeri vardır.

Patik yap, kunduracı, bol bol patik;
Bebeler için, ilk adımı atacak,
Çocuklar için koşacak, oynayacak...
Terzi abla, mini mini elbiseler dik,
Yazlık, kışlık, mevsimlik...

dizeleriyle çocuklara özen gösterilmesi gerektiğini dile getirir. Dayanamadığı şey, çocukların ölmesidir. Yalnızca kendisinin mutlu olmasıyla yetinmeyerek

Mesut olmuş görmek isterdim hepinizi

dizesiyle bütün insanları mutlu görmek istediğini duyurur. Yaşama bağlı, küçük şeylerle mutlu olabilen Saba'nın şiirlerinde ölümün de yer aldığını görürüz. Zaman zaman ölümün karşısında varlık ötesini merak ederek korkuya kapılmışsa da genelde ölüme, kadere boyun eğer ve

Tanrım bir meleğine emredecek: "Yetişir!
Gözlerimi o saat sessiz kapayacağım

dizelerindeki gibi, Tanrı'ya boyun eğer.

İlk şiirlerinde nazım biçimi olarak sone ve üçlükleri kullanan şair, giderek, Yedi Meşale şairlerinin ortak nazım biçimlerinden uzaklaşmıştır. Bunda, 1939'dan sonra gelişen serbest nazım çalışmalarının ve özellikle yakın arkadaşı Cahit Sıtkı Tarancı'nın etkisi olmuştur. Hece ölçüsünde de hemen hemen kâhplaşmış olan 7+7'lik ölçüyü bırakmıştır.

Ziya Osman Saba, Yedi Meşaleciler arasında söyleyiş bakımından, ötekilerden ayrılarak kendi kişiliğini bulmuş tek şairdir. Türkçeyi en iyi kullanan, şiirimizde Cahit Sıtkı Tarancı ve Ahmet Muhip Dıranas'la başlayan yapmacıksız, yalın şiir söyleyişini yürütenlerden biridir. Şiirlerinde kendine özgü benzetme ve kelimeler kullanmıştır. Şair olarak ününü sürdürmesinde, dili, seçtiği temaları duygu ve düşünce dünyasıyla yoğurarak değerlendirmesi önemli bir rol oynar.

Şiirleri, *Sebil ve Güvercinler* (1943), *Geçen Zaman* (1947) ve *Nefes Almak* (1957) adlı üç kitapta toplanmıştır.⁶

Kendilerini destekleyen Ahmet Haşim'in etkisinde en çok kalan Cevdet Kudret, ilk şiirini okulda öğrencyken verilen kompozisyon ödevinde yazdığını belirtiyor. Türkçe öğretmeni, hece ölçüsü ile ilgili bilgi verdikten sonra bu ölçüyle şiir yazmalarını ister. "Ben de oturmuş 6+5 kalıbı yerine 5+6 kalıbıyla bir şey yazmıştım (İlk şiirim). Ertesi hafta, Bedri Kemal bey, "Oğlum Cevdet Efendi" diye başlayan bir eleştiri yazmış; nazımda ancak alışılmış vezinlerin kullanılabileceğini, yeni vezinler icad edilemeyeceğini bildirmişti."⁷

Yedi Meşaleciler, kendilerinden önceki şairlerin çok kullanarak yıprattığı bu kalıbı bırakarak 7+7 duraklı hece ölçüsünü kullanmayı yeğlemişlerdir. Cevdet Kudret'te hece ölçüsü kullanımı, değişik kalıplara doğru bir genişleme gösterir. Seçtiği temalarda, İstanbul'da, oturduğu, özellikle çocukluğunun geçtiği semtin büyük etkisi vardır. Yapılan ayinler, ölümler için düzenlenen törenler şiirlerine tema olmuştur. "On Ölüm Şiiri" dizisini oluşturan şiirlerinden "Cenaze Alayı ve Cenaze İlahisi", kendi söyleyişiyle "mızımız ve soluk (hatta karanlık) hislerin tâ kendisi"dir. Şiirlerinde ayrıca, daha çok akşam saatlerinde İstanbul, doğa güzellikleri çeşitli eşya tema olmuştur. Daha çok akşam vaktini tema alması ve kimi dizelerdeki

Bir kızıl perde gibi camlara indi akşam

ve

Akşam üryan bir kadın gibi kalkıyor yerden.

gibi söyleyişlerle, şiirlerine verdiği "Son Kalan Kuşlar", "Gece Yarısı Akşam", "Bir Günün Sonunda" gibi adlar, ondaki Ahmet Haşim etkisini ortaya koyar.

1930-1943 yılları arasında önce halk şiirinin sonra da I. Yeniler'in etkisi altında kalarak serbest şiir denemeleri yapan Cevdet Kudret, bu şiirlerinde toplumsal temalar üzerinde durmuştur. Önce heceyle yazdığı şiirlerde hece ölçüsünün değişik kalıplarını kullanmış, daha sonra serbest şiire geçmiştir. Serbest şiirlerinde de kafiyeden ayrılmayan Cevdet Kudret, nazım biçimi olarak daha çok üçlükleri kullanmıştır. Kendine özgü bir söyleyiş kazanamayan şair, şiirlerini *Birinci Perde* (1929) adlı kitapta toplamıştır.

6 Toplu şiirleri için bkz.: *Bütün Şiirleri*, Varlık Yayınları, İstanbul 1992.

7 "50. Yıldönümünde Yedi Meşale Üzerine Anılar", *Varlık*, Nisan 1978, S. 847, s. 6.

Yedi Meşale kitabının önsözünde belirtilen ilke ve görüşlere en çok bağlı kalan Sabri Esat'tır diyebiliriz. Şiirlerinin temalarını daha çok doğa, eşya, insan ve insanın doğa ve eşya ile bağlantısı oluşturur. Örneğin, akşamın oluşu,

Akşam, bir bakır kalkan gibi kapandı suya
dizesiyle aktarılırken, doğayla insan ilişkisi,
Bir gün oldu, gönlümde kaybettim ilkbaharı
En acı tevekkülle saydım dakikaları;
Semtime gelmez oldu baharda gelen kuşlar.

dizelerinde yansıtıyor.

Kimi şiirlerinde de aşağıdaki dizelerdeki gibi değişik benzetmelerle karşılaşırız:

Ey hülyalı şen kızlar, koşuşun bu sahile:
Gamlı bir göğüs gibi sönen yelkenleriyle:
Sulara demir attı üç direkli bir gemi...

Yer yer sembolizm ve empresyonizmi çağrıştıran söyleyişleriyle *Yedi Meşalecilerin* amaçlarına oldukça yaklaşmış olduğu görülür. Nazım biçimi olarak üçlük ve dörtlükleri benimseyen Sabri Esat Siyavuşgil, hece ölçüsünün değişik kalıplarını kullanmıştır

Türkçeyi iyi kullanması, kelime seçimine özen göstermesi ve söyleyişi yönünden ilk zamanlar *Yedi Meşaleciler* içinde en çok ilgi toplayan şair olmuştur. Şiirlerini tek kitabı *Odalar ve Sofalar* (1938)'de toplamıştır.

Şiirlerinde, *Yedi Meşale*'nin önsözünde belirttiklerinin aksine kendi aşk ve duygularını da dile getiren Yaşar Nabi Nayır, toplumun sorunlarına ve acılarına eğilmiş bir şair kimliğindedir. Kimi şiirlerinde,

Şair dalgın yürüyor.. Saçları kar, içi kar..
Bahçesi leylaklarla donanmışsa ne çıkar
Ne çıkar sevdasına güller açmışsa kucak?

söyleyişinde olduğu gibi duygularını buluyoruz. Kimi şiirlerinde ise toplumda sınıf ayrılığını ortaya koyan dizelerle karşılaşılır:

Karanlık sokaklarda bir aç yavru sesi var
Patlasın şampanyalar, patlasın şampanyalar
Bu ağlayan cılız ses sönsün köpük içinde...

Toplumsal temalı şiirlerinde onu, özellikle toplumda maddî olanaksızlıkları yaşayan insanların ve "Uçuruma Gidene", "Kahpeler", "Bar Dansözü" gibi şiirlerinde dile getirdiği kötü yola düşen kadınların ilgilendirdiği görülür.

Nazım biçimi olarak üçlük ve dörtlüklerden ayrılmayan ve hece ölçüsünü kullanan Yaşar Nabi'de, Beş Hececiler'in etkisi görülmektedir. Kafiyeleşme değişikliği yaparak nazım biçimlerini yenileştirme çabaları göstermiştir. İlk şiirlerinde söyleyiş yönünden de onlara yaklaşıp açıkça görülür. Giderek yalnız bir söyleyişe doğru giden şiirlerinde kimi kelimelere tutkusu olduğu ve bunları yinelediği dikkati çeker.

Şiirlerini üç yıl içinde yayımladığı *Kahramanlar* (1929), *Onar Mısra* (1932) adlı iki kitapta toplamıştır.

İlk şiirlerinde değişik temaları işleyen Vasfi Mahir Kocatürk'te Beş Hececiler'in, özellikle Faruk Nafiz'in etkisi vardır. "Dağların Derdi" şiirinde göze çarpan aşağıdaki dizeler, bu etkiyi açıkça yansıtır:

Dert içinden yedikçe kanburlaşmış koca dağ
Bir yanı günden güne çöken bir kanlı yarı
.....
Koynunda gezdirirdi sevdiği bir ceylanı:
Sultanma bir sedir vücudunun her yanı

Doğaya tutkun olan Vasfi Mahir, ona bir dost sevgisiyle bağlanmıştır. Kimi şiirlerinde ise toplum yaşamındaki olaylarla karşılaşırız. Onu Yedi Meşaleciler'den ayıran yanı da ulusal duyguları besleyen kahramanlık şiirleri yazmasıdır. Nöbet bekleyen bir eri,

Gözlerinde tanrının ışıltarı sanki nûru
Alınımın bir alevden çelenk olan gururu,
Tuttuğun yol götürür milleti halka doğru,
Adın zulüm düşmanı, ünvanın er oğlu er...

dizeleriyle anlatırken de Mehmet Emin'in söyleyişini anımsatıyor. Başta Atatürk olmak üzere tarihimizin kahramanları da onun şiirlerinde yer alır. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde, bir manzumede değişik hece kalıpları kullanmayı denemiş, ayrıca serbest şiirler de yazmıştır. Bununla birlikte Yedi Meşaleciler'in ortak nazım biçimi diyebileceğimiz üçlük ve dörtlükleri kullanmayı sürdürdüğünü görüyoruz. Yalnız bir dil kullanan, benzetmelere pek yer vermeyen Vasfi Mahir -şiirlerinde yer yer güzel söyleyişler olmasına karşın- kendisine özgü bir şair kim-

liğine ulaşamamıştır. Bu genç şairler arasında en çok şiir yazan da odur. Şiirlerini *Tunç Sesleri* (1935), *Geçmiş Geceler* (1936), *Bizim Türküler* (1937), *Ergenekon* (1941) ve *Hayat Şarkıları* adlı kitaplarda toplamıştır.

Topluluğun en az tanınan şairi Muammer Lûtfi'dir. *Yedi Meşale* kitabında çıkan şiirlerinden başka, adına *Meşale* dergisinde ve dönemin diğer tanınmış dergilerinde de rastlanmayan Muammer Lûtfi, şiirlerini kitaplaştırmamıştır. İlk şiirlerinde aruz ölçüsünü kullandıktan sonra heceye geçmiştir.

Muammer Lûtfi'nin, pek tema çeşitliliği olmayan şiirlerinde, kendine özgü bir söyleyişi olmadığı, Türkçeyi kullanmakta titizlik göstermediği dikkati çeker. Örneğin, Topkapı Sarayı için yazdığı şiirinde görüldüğü gibi yalnızca kafiye yapmak için yazılmış izlenimini veren dizelerin varlığı söz konusudur:

Ey gölgesinde hatıralar gizleyen saray!
Bahçende sonbahar gibi solgunlaşırken ay
Çamlıklarında parladı kaç büsenin sesi,
Anlat dünün bir iskelet olmuş numunesi!

Ayrıca kimi deyim, benzetme ve kelimeleri sık sık yinelediği de dikkat çekmektedir.

Topluluğun bir diğer üyesi, öyküleriyle kendini tanıtan ve bu türdeki yazarlığını sonra da sürdüren Kenan Hulusi Koray'dır. *Yedi Meşale*'de yayımlanan "Denizin Zaferi", "Abajur", "Bir Mezarımın Hayatı" başlıklı üç kısa öyküsüyle adını duyurmuştur.

Öykülerini toplumsal ve psikolojik konulu olmak üzere iki grupta toplayabiliriz. Psikolojik konulu öykülerinde başta aşk olmak üzere, korku, acıma, hayvan sevgisi, özlem, insanlardaki çeşitli zaafılar gibi çeşitli duyguları işlemiştir. Toplumsal konulu öykülerinde ise, bilgisizlik, köylünün dertleri, toplum içinde rastlanabilecek olaylar gibi değişik konularla karşılaşırız. Bu konuların yanı sıra Arabistan'da geçen masalımsı öyküleriyle, çeşitli savaflara dayalı öyküleri, onun öykü yazarlığındaki renkliliğini ortaya koymaktadır.

Olayların değişik yerlerde geçtiği öykülerinde farklı olgu kuruluşları denemesi, öykülerine, tad alınarak okunabilme ve sürükleyicilik niteliği kazandırmıştır. Konu çeşitliliği gösteren öykülerindeki kişilerin bir kısmı yaşamdan alınmış, bir kısmı yazarın idealindeki kişilerdir.

Kimi öykülerinde ise hayvanların kahraman oldukları görülmektedir. Ancak, kişilerin fizikî ve psikolojik yapıları, sosyal durumlarıyla pek ilgilenmemiş; bu yüzden kişiler oldukça yüzeysel olarak yansıtılmıştır. Yerel konuşmaları canlı olarak vermeye özen gösteren Kenan Hulusi, temiz bir Türkçe, genellikle kısa cümlelerle ahenkli bir anlatım kullanmıştır.

Öykülerini *Bir Yudum Su* (1929), *Bahar Hikâyeleri* (1939), *Son Öpüş* (1939) ve *Bir Otelde Yedi Kişi* (1940) adlı dört kitapta toplamıştır. Ayrıca *Vakit* gazetesinde tefrika edilmiş *Osmanoğulları* (1938) başlıklı bir de romanı vardır. Ancak, romanında öykülerindeki kadar başarılı olduğu söylenemez.

Yedi Meşaleciler arasında şair olarak ününü sürdürmüş olan Ziya Osman Saba'nın öyküleri de dikkate değerdir. Küçük öyküler yazan Saba'nın, öykülerinde de -şairlerinde olduğu gibi- çocukluk anlarına sıkça yer verdiği görülür. Bunun yanısıra, İstanbul sevgisi, öğrenim yaptığı okul olan Galatasaray sevgisi, sakin ve huzur dolu bir yaşayış özlemi, sürekli olarak barış içinde yaşayan ya da yaşaması istenen insanlar, öykülerinin konularını oluştururlar.

En belirgin özelliği, geçmişine bağlılığı olan Ziya Osman'ın öyküleri, onun çocukluk, gençlik, okul ve çalışma yıllarını yansıtır. Böylece öykülerinde yazarın yaşamını, çocukluk yıllarından başlayarak izlemek mümkündür. Bu özellikleriyle yer yer "anı öyküsü" niteliği kazanan öykülerinde kendisi ve en yakınlarından seçtiği kimseler, kişi kadrosunu oluştururlar. Psikolojik çözümlenmelerde kendi duygularını yansıtır. Kişilerin fizikî yapılarından çok, karakterlerini canlandırabilecek ölçüde güçlü olarak yapılmış psikolojik çözümlenmelere önem vermiştir.

Geçmişini canlandırdığı öykülerinin dikkati çeken yanı tümüyle betimleme niteliği taşımasıdır. Kendisinin doyamadığı İstanbul'u okuyucularının gözü önünde canlandırabilmek için ayrıntılı betimlemeler yapmış ve bunlarda değişik benzetmelere yer vermiştir.

Öykülerinin tad alınarak okunmasında dil ve anlatımının büyük rolü vardır. Yer yer, uzun, kısa dizelerin yan yana sıralanmasından oluşmuş izlenimi veren cümleleriyle şiir ve öykü anlatımını iç içe kullanmıştır.

Öykülerinde hiçbir toplumsal kaygı duymadan anılarını ve yaşantısını yansıtan yazar, yaygın olan "yazarın toplumsal bir işlevi bulunması gerekliliği" düşüncesine katılmamıştır. Öyküleri, *Mesut İnsanlar*

Fotoğrafhanesi (1952) ve *Değişen İstanbul* (1959) başlıklı iki kitapta toplanmıştır.

Şiirle adını duyuran Cevdet Kudret, edebiyatımız üzerinde yaptığı, araştırma, inceleme ve değerlendirmelerle önemli bir yer almakla birlikte roman türünde de bize üç yapıt bıraktı.

Uzun aralıklarla yayımlanan *Sınıf Arkadaşları*, *Havada Bulut Yok* ve *Karıncayı Tanırsınız*, üç ayrı roman gibi görünüyorsa da figüratif birlik bakımından bir üçlü oluştururlar.

Yazar, üç romanın da kahramanı olan ve çocukluğundan başlayarak yaşayışını izlediğimiz Süleyman'ı eksen alarak I. Dünya Savaşı, II. Dünya Savaşı ve izleyen yılların panoramasını çizer.

Bu üçleme içerisinde Süleyman'ın on bir yakın arkadaşı, onların çevresindekiler, Kayseri'de öğretmenlik yaparken karşılaştıklarıyla birlikte çok sayıda insanı ve onlarla ilgili olayları bir düzen içinde izleriz. Olaylar, yazarın on-on bir yaşlarındaki yıllardan başlayan gözlemlerine dayanır. Çok iyi tanıdığı kuşağının öyküsünü romanın bölümleri içinde izlemek mümkündür. Olayları veriştiki başarısına, dili ve anlatımını da eklemek gerekir. Yalın ve temiz bir Türkçe, genellikle kısa cümlelerle yürütülen anlatım, romanlarının okunmasında önemli bir etkidir. Cevdet Kudret'in küçük öyküleri Sokak adlı kitapta toplanmıştır.

Cevdet Kudret gibi, şiirle adını duyurduktan sonra edebiyatımız ve değişik konularla ilgili araştırmalara yönelen, *Varlık* dergisi ve yayıneviyle kültürümüze büyük katkısı olan Yaşar Nabi de roman ve öykü denemeleri yapmıştır. *Bir Kadın Söylüyor* (1931), *Adem ve Havva* (1932) adlı romanlarıyla, *Bu Da Bir Hikâyedir* (1935) ve *Sevi Çıkmazı* (1935) başlıklı öykü kitapları, bu türde verilmiş ürünleri içermekten öteye geçmez.

Bu iki yazar, tiyatroya da ilgi göstermişler, bu türde yapıtlar verdikleri gibi, Darülbedayi Tiyatrosunda sahneye konulan oyunların değerlendirmesini yapmışlardır. Cevdet Kudret, *Varlık* dergisinde yayımladığı yazılarında, sahneye konulan oyunların hep vodvil oluşunu eleştirmiş, halkın ciddi bir tiyatro yapıtı görmediğini, böyle yapıtlara yabancı kaldığını belirtmiştir. Şair olarak kendini tanıttığı sırada (1928-1933) yazdığı oyunlarından "Tersine Akan Nehir", "Rüya İçinde Rüya" ve "Kurtlar", *Varlık*, *Gündüz*, *Ağaç* dergilerinde tefrika edildiği gibi Darülbedayi Tiyatrosunda sahneye konulmuştur. Ayrıca "Danyal ve Sara" adlı oyunu da *Varlık*'ta tefrika edilmiştir.

Sahneye konulan oyunlarla ilgili olarak Cevdet Kudret'le aynı düşünceleri paylaşan Yaşar Nabi de *Yeni Türk Mecmuası*'nda yayımlanan Ertuğrul Muhsin'le yaptığı konuşmada, ondan ciddi oyunların sahnelenmeyişi nedenini açıklamasını istemiştir. Yaşar Nabi, bir ölçüde Beş Hececiler'in etkisini gösteren üç manzum oyun yazmıştır: *Mete* (1933), *İnkılâp Çocukları* (1933) ve *Beş Devir* (1933). *Köyün Namusu* (1933), düzyazıyla yazdığı tek oyundur. Vasfi Mahir de *On İnkılâp* (1933) ve *Yaman* (1933) başlıklı iki manzum oyun yazmıştır.

Amaçları şiire büyük bir yenilik getirmek olan; ancak bu amaçlarına pek ulaşamayan topluluk, yayın organı olarak kendi dergilerini kullanmayı düşünmüşlerdir. Yazı İşleri Müdürlüğünü Yusuf Ziya'nın yaptığı *Meşale* dergisinin 1928 Temmuzunda yayımlanan ilk sayısında. Ahmet Haşim'in yazdığı "Yedi Meş'aleciler" başlıklı başyazıyla birlikte Cevdet Kudret, Ziya Osman, Sabri Esat, Necip Fazıl, Yaşar Nabi, Vasfi Mahir ve Yusuf Ziya'nın şiirleri, Fransız sembolist şairlerinden Albert Samen üzerine yapılan bir değerlendirme ve Kenan Hulusi'nin bir öyküsü ile Yusuf Ziya'nın dergiyi ve topluluğu destekleyen bir yazısı yayımlanmıştır.

İzleyen sayılarda bu adlara Sabahattin Ali, Ömer Bedrettin, yaptığı çevirilerle A. Gaffar, İlhami Bekir, Mehmet Rauf, Galip Naşit, Salih Zeki, Suat Derviş ve Nazif Selahattin gibi adlar katılmıştır.

Sekiz sayı çıkabilen dergi, onların -belli bir süre de olsa- bir arada kalmalarını sağlamıştır. Cevdet Kudret'in belirttiğine göre dergi yeni alfabeyi kullanma zorunluluğu yüzünden kapanmıştır. Yeni harflerin kabulünden sonra çıkan yedinci ve sekizinci sayılarda birinci sayfa-
ların yeni harflerle düzenlendiği görülür. Böylece, birçok derginin kapanmasına yol açan bu geçiş dönemi *Meşale* dergisini de etkilemiş olur. Dergi kapandıktan sonraki gelişmeleri Cevdet Kudret şöyle dile getirir:

"*Meşale* dergisi kapandıktan bir süre sonra, *Milliyet* gazetesinin sanat sayfasını bize verdiler. Gazete ile bağlantıyı yine Yaşar Nabi sağlıyordu. Oradaki çalışma da bir iki ay sürdü sanıyorum. Tabii yine on para alamadık. Basın ağaları başlarımızı "harç yerine" kullanıyorlardı... Daha sonra ne oldu? Hepimiz okulları bitirip başka başka yerlerde, başka başka işler tutmağa başladık. Birbirimizle bağlantımız gevşedi."⁸

⁸ "50. Yıldönümünde Yedi Meşale Üzerine Anılar", *Varlık*, S. 847, Nisan 1978, s. 6.

Bu gevşeme gittikçe artarak Yedi Meşaleciler dağılmış olur, sonuçta. Kitaplarını yayımladıkları zaman büyük yankılar uyandıran gençler, edebiyatımıza değişik alanlardaki çalışmalarıyla katkıda bulunmayı sürdürecektir.

Topluluğun bir etkinlik gösteremeyişinde kısa süreli (1928-1933) olmasıyla birlikte, onları bir araya getiren tek bağın, gençlik heyecanı ve edebiyat tutkusu olduğundan da söz edilebilir. *Milliyet* gazetesinden sonra hepsinin ayrı uğraşlara yönelmeleri de bunu göstermektedir. Onları bir araya getiren, Cevdet Kudret'in sözünü ettiği, toplantılarda biçimlenen ortak ilkeler ve gelecek için yapılan tasarıları, diyebiliriz.

Bu nedenlerle edebiyatımızda bir akım başlatamayan, bir okul niteliği kazanamayan topluluk, edebiyatımızın o yıllarda aksayan yönlerine dikkat çekip, edebiyat dünyasında gençlerle de ilgilenmek gerektiğini ortaya koyarak yankı uyandırmıştır.

